

مقایسه فعالیت های نوآورانه

با

فعالیت های پژوهش در آموزش

استادیار گروه پرستاری

دکتر معصومه فولادوندی

طرح پژوهش در آموزش:

در زمینه آموزش، طرح‌های پژوهشی شامل پاسخ‌دهی به پرسش‌های پژوهشی از طریق جمع‌آوری، تفسیر، تجزیه و تحلیل داده‌ها و بحث در مورد نتایج تعریف می‌شوند. به بیان دیگر، این طرح‌ها در حوزه آموزش شامل مطالعات کمی (استفاده از مطالعات توصیفی در پاسخ به یک سوال و مطالعات مداخله‌ای برای آزمون یک فرضیه) و مطالعات کیفی (شامل مطالعات فنومنولوژی برای درک و تبیین تجربیات زندگی و مطالعات گراند تئوری به منظور شناخت چگونگی و چرایی) قرار دارند. این نوع رویکردها و روش‌های تحقیقی هدفشان تولید دانش جدید و تحلیل عمیق‌تر پدیده‌های مرتبط با فرآیند یادگیری و آموزش است.

طرح نوآورانه :

طرح‌هایی که شامل شناسایی مشکل، یافتن راه‌حل‌های ممکن از طریق مرور متون، همفکری با متخصصان و ...، اجرای مناسب‌ترین راه‌حل پیش‌بینی شده و ارزشیابی پیامدها باشند. به عبارتی طرح‌های نوآورانه در برخورد با چالش‌ها و مسائل مختلف، ابتدا با شناسایی مشکلات و چالش‌ها آغاز می‌شوند. سپس توسط روش‌های متنوعی مانند مرور متون، همفکری با متخصصان و افراد دیگر، ایده‌ها و راه‌حل‌های ممکن جمع‌آوری می‌شود. پس از این مرحله، به منظور اجرای بهترین و مناسب‌ترین راه‌حل‌ها، برنامه ریزی اقدامات موردنیاز انجام می‌شود. این راه‌حل‌ها معمولاً از پیش‌بینی شده‌اند و با توجه به معیارهای موردنظر در طول فرآیند ارزیابی می‌شوند. در نهایت، پس از انجام راه‌اندازی و اجرای اقدامات، اثرات و پیامدهای حاصل از این راه‌حل‌ها ارزیابی می‌شود تا اطمینان حاصل شود که اهداف موردنظر به‌درستی تحقق یافته‌اند و نتایج مطلوب حاصل شده است.

طرح نوآورانه = طرح دانش‌ورانه یا طرح دانش پژوهی

فعالیت‌های دانش‌ورانه آموزشی:

فرایند آموزشی نوآورانه است که چهار معیار گلاسیک (اهداف شفاف، متدولوژی مشخص، مبتنی بر شواهد موجود (آماده سازی مناسب) و نتایج مشخص را دارا باشد. اولاً، اهداف شفاف و واضح به عنوان یکی از اصول اساسی در این فرآیند مطرح می‌شود. این به معنای تعیین اهداف دقیق، روشن و قابل اندازه‌گیری است که به دانشجویان کمک می‌کند تا مسیر آموزشی را به خوبی متوجه شوند. دوماً، متدولوژی مشخص به معنای استفاده از روش‌های آموزشی مشخص و مناسب است که به تسهیل فرآیند یادگیری و انتقال دانش به دانشجویان کمک می‌کند. سوماً، این فعالیت‌ها باید بر اساس شواهد و مدارک موجود و قابل اعتماد ترتیب داده شوند. این به معنای ارائه دلایل و شواهدی است که پشتوانه علمی فعالیت‌های آموزشی را تضمین کنند و از تصمیمات بر اساس تجربه‌های تخصصی پرهیز کنند. چهارماً، نتایج مشخص و قابل اندازه‌گیری نیز از اصول این فعالیت‌هاست. این به معنای ارزیابی دقیق و مشخص نتایج آموزشی و انتظارات از یادگیری دانشجویان است تا ارزش افزوده‌ای که از فرآیند آموزش به دست می‌آید، قابل تجزیه و تحلیل باشد. در کل، فعالیت‌های دانش‌ورانه آموزشی با تاکید بر این معیارها سعی دارند تا فرآیند آموزش را بهبود دهند و به دانشجویان ابزارها و فرصت‌های بهتری برای یادگیری ارائه دهند.

دانش پژوهی آموزشی:

دانش پژوهی آموزشی به عنوان یک بخش اساسی از فرآیند آموزش، فعالیت‌هایی را شامل می‌شود که علاوه بر چهار معیار دانش‌ورانه اساسی، به نحوی مناسب و دقیق منتشر و انتقال یافته‌اند و به معرض نقد و بررسی دیگران قرار گرفته‌اند. این فعالیت‌ها با متکی بودن بر شش معیار گلاسیک، یعنی اهداف شفاف، متدولوژی مشخص، مبتنی بر شواهد موجود، آماده‌سازی مناسب، نتایج مشخص و منتشر شده، و قابلیت انتقاد و تجزیه و تحلیل توسط دیگران، به تجزیه و تحلیل دقیق‌تری از فعالیت‌های آموزشی می‌پردازند. در این راستا، دانش پژوهی آموزشی تاکید دارد که فعالیت‌های آموزشی علاوه بر اینکه مبتنی بر اصول اساسی دانش‌ورانه هستند، باید در مقالات، کتب، گزارش‌ها و منابع منتشر شده به نحوی مناسب و دقیق منعکس شوند تا دانش و یادگیری حاصل از آن‌ها به اشتراک گذاشته شود. همچنین، این فعالیت‌ها باید در برابر انتقادات و نقدهای دیگران قرار گیرند و توانایی تحمل و پذیرش نقد را از خود نشان دهند. از طریق رعایت معیارهای گلاسیک و تأکید بر منتشر شدن و ارزیابی مطالب، دانش پژوهی آموزشی به عنوان یک راهبرد اساسی در بهبود و بهینه‌سازی فرآیند آموزش و یادگیری می‌تواند نقش مؤثری را ایفا کند.

مقایسه فعالیت دانشورانه آموزشی با فعالیت دانش پژوهی

فعالیت دانش پژوهی	فعالیت‌های دانشورانه آموزشی
اهداف مشخص	اهداف مشخص
آماده سازی مناسب	آماده سازی مناسب
استفاده از روش های مناسب	استفاده از روش های مناسب
ارائه نتایج مهم	ارائه نتایج مهم
معرفی موثر برنامه	
برخورد نقادانه	

به نوعی می توان گفت فعالیت های دانشورانه آموزشی یک طرح پروپوزال برای فعالیت های دانش پژوهی می باشند.

شباهت‌های طرح نوآورانه و پژوهش در آموزش:

شباهت‌های طرح نوآورانه و پژوهش در آموزش شامل اشتراک در شرح دقیق روش اجرا به همراه اشاره به جزئیات ضروری، جمع‌آوری داده‌ها از طریق ابزارهای متنوع نظیر پرسشنامه، مصاحبه و آزمون است که خوانندگان بتوانند از اعتبار و قابلیت تکرارپذیری تحقیقات مطلع شوند؛ همچنین در هر دو مورد، تجمیع و تحلیل دقیق داده‌های کمی و کیفی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است تا نتایج به درستی و قابل اطمینان ارائه شوند. ، همچنین، اخلاقیات در هر دو طرح باید به دقت رعایت شود تا حقوق و احترام افراد مورد مطالعه حفظ شده و هیچگونه ضرری به آنها وارد نشود. در نهایت، ساختار ارائه گزارش در هر دو طرح باید از عناصر اصلی مانند بیان مساله، روش‌های اجرا، نتایج حاصل از تحقیق و نتیجه‌گیری تشکیل شده باشد.

شباهت طرح نوآورانه و پژوهشی

شرح واضح روش اجرا و اشاره به جزئیات لازم

جمع آوری و آنالیز داده های کمی و کیفی (پرسشنامه، مصاحبه، آزمون، ..)

توجه به نکات اخلاقی

تشابه ساختار ارائه گزارش (اجزا اصلی شامل بیان مساله، بررسی متون، روش اجرا و..).

تفاوت طرح های نوآورانه و پژوهش در آموزش:

تفاوت اساسی بین طرح نوآورانه و طرح پژوهش در آموزش در این است که در طرح پژوهش در آموزش، اصلی ترین هدف پاسخگویی به سوالات پژوهشی و تایید یا عدم تایید فرضیه‌ها است. در مقابل، در طرح نوآورانه آموزشی تمرکز بیشتری بر شناسایی و رفع مشکلات و نقاط ضعف در فرآیندها و عملکرد آموزشی وجود دارد. همچنین، در طرح پژوهش در آموزش معمولاً تلاش برای پر کردن یک خلأ دانشی (Gap of knowledge) در مورد یک موضوع خاص انجام می‌شود، در حالی که در طرح نوآورانه آموزشی، هدف اصلی بهبود وضعیت عملکرد و عملیاتی‌تر کردن فرآیندهای آموزشی و ایجاد تغییرات عمده در رویکردها و روش‌های آموزشی می‌باشد. علاوه بر این، طرح پژوهش در آموزش معمولاً در مقطع زمانی خاصی انجام می‌شود تا نتایج به صورت محدودی تعمیم‌پذیر باشند، در حالی که طرح نوآورانه آموزشی به عنوان یک فرآیند پیوسته و فرایندی در نظر گرفته می‌شود که هدف آن بهبود مستمر عملکرد آموزشی است. در پایان، در طرح پژوهش در آموزش معمولاً تاکید بر تعمیم‌پذیری نتایج به دیگر شرایط و محیط‌ها است، در حالی که طرح نوآورانه آموزشی بیشتر به

تفاوت طرح های نوآورانه و پژوهش در آموزش

طرح پژوهش در آموزش	طرح نوآورانه آموزشی
پاسخگویی به سوال	شناسایی و رفع مشکل
تایید یا عدم تایید یک فرضیه	
Gap of knowledge	Gap of practice
مقطعی	فرایندی
تعمیم پذیری	بهبود وضعیت آموزشی

تفاوت دانش پژوهی آموزشی با پژوهش در آموزش

پژوهش در آموزش		دانش پژوهی آموزشی	
برنامه	همه حیطه های آموزش پزشکی	همه حیطه های آموزش پزشکی	همه حیطه های آموزش پزشکی
درسی، حیطه فعالیت	(برنامه ریزی درسی، یاددهی-یادگیری، ارزیابی فراگیران و ارزشیابی، مدیریت و رهبری)	(برنامه ریزی درسی، یاددهی-یادگیری، ارزیابی فراگیران و ارزشیابی، مدیریت و رهبری)	(برنامه ریزی درسی، یاددهی-یادگیری، ارزیابی فراگیران و ارزشیابی، مدیریت و رهبری)
فرضیه سازی	ندارد	دارد	ندارد
هدف	رفع مشکلات و معضلات عملی و واقعی آموزش (نیازها)	پاسخ به یک سوال مشخص به منظور گسترش مرزهای دانشی	پاسخ به یک سوال مشخص به منظور گسترش مرزهای دانشی
عنوان	معمولاً: طراحی، اجرا، ارزشیابی...	معمولاً: تعیین ارتباط ...، بررسی اثربخشی ...، مقایسه...	معمولاً: تعیین ارتباط ...، بررسی اثربخشی ...، مقایسه...
بیان مسئله	نشان دادن دقیق ابعاد مشکل موجود در محیط آموزشی محل فعالیت تیم مجری	نشان دادن دقیق ابعاد سوال موجود در جامعه علمی	نشان دادن دقیق ابعاد سوال موجود در جامعه علمی
مروری بر متون	باید راه حل های اثربخش برای حل مشکل از طریق بررسی مطالعات مشابه، کسب نظرات متخصصان و ... شناسایی شوند.	عمدتاً محدودیت های مطالعات قبلی با هدف شناسایی نقص دانشی موجود بررسی و تکرار صرف مطالعات قبلی پذیرفته نیست.	عمدتاً محدودیت های مطالعات قبلی با هدف شناسایی نقص دانشی موجود بررسی و تکرار صرف مطالعات قبلی پذیرفته نیست.
روش اجرا	متناسب برای برطرف کردن نیاز آموزشی موجود است. نیازی به محاسبه حجم نمونه و ارائه معادلات مرتبط با آن ندارند. نیازی به تکمیل جدول متغیرها ندارند. باید نشان دهد که چگونه قرار است از نتایج طرح استفاده کند.	متناسب برای پیدا کردن پاسخ سوال آموزشی موجود است. نیازی به محاسبه حجم نمونه و ارائه معادلات مرتبط با آن دارند. نیازی به تکمیل جدول متغیرها دارند. باید نشان دهد که چه دانش جدیدی تولید شده است.	متناسب برای پیدا کردن پاسخ سوال آموزشی موجود است. نیازی به محاسبه حجم نمونه و ارائه معادلات مرتبط با آن دارند. نیازی به تکمیل جدول متغیرها دارند. باید نشان دهد که چه دانش جدیدی تولید شده است.
نتایج	بررسی حداکثری زوایای مختلف پیامدهای حاصل از راه حل بکارگرفته شده برای برطرف کردن مشکل ضروری است. موفقیت تجربه انجام شده در پاسخگویی به نیاز موجود نشان داده شود	باید نتایج ارائه شده در راستای پاسخ به سوال مورد نظر باشد موفقیت پژوهش انجام شده در پاسخگویی به سوال موجود نشان داده شود.	باید نتایج ارائه شده در راستای پاسخ به سوال مورد نظر باشد موفقیت پژوهش انجام شده در پاسخگویی به سوال موجود نشان داده شود.
انتشار	در قالب های مختلف از جمله برگزاری کارگاه، کتاب، دی وی دی، سخنرانی، چاپ مقاله یا ارائه در همایش های علمی	در قالب چاپ مقاله یا ارائه در همایش های علمی	در قالب چاپ مقاله یا ارائه در همایش های علمی
نقد	در قالب نقد فعالیت انجام شده از نظر ابعاد مختلف کار انجام شده برای ارتقای کیفیت کار انجام شده در دوره های مختلف اجرا	در قالب نقد پژوهش انجام شده از نظر ابعاد مختلف پژوهش در پایان پروژه	در قالب نقد پژوهش انجام شده از نظر ابعاد مختلف پژوهش در پایان پروژه

شیوه نامه درخواست بررسی طرح نوآورانه

و

ارزشیابی فعالیت های دانش پژوهی آموزشی

فعالیتی میتواند وارد فرایند داوری شود که حائز تمام شرایط زیر باشد:

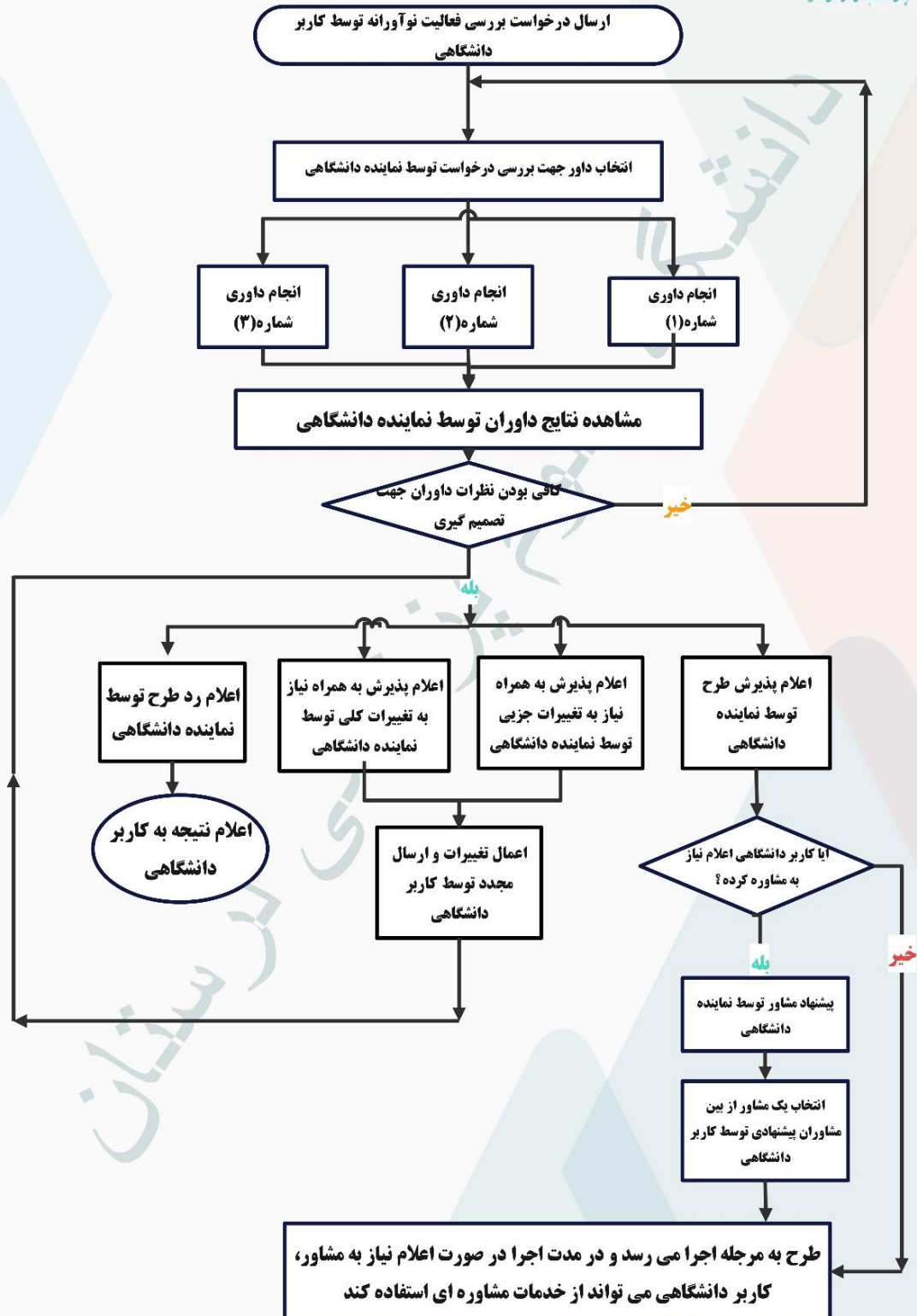
- ✚ مرتبط با حوزه آموزش یکی از ردههای فراگیران علوم پزشکی
- ✚ در عمل به اقدامی برای بهبود کیفیت آموزش منجر شده باشد
- ✚ به اندازه کافی در آموزش دانشگاه استقرار پیدا کرده باشد

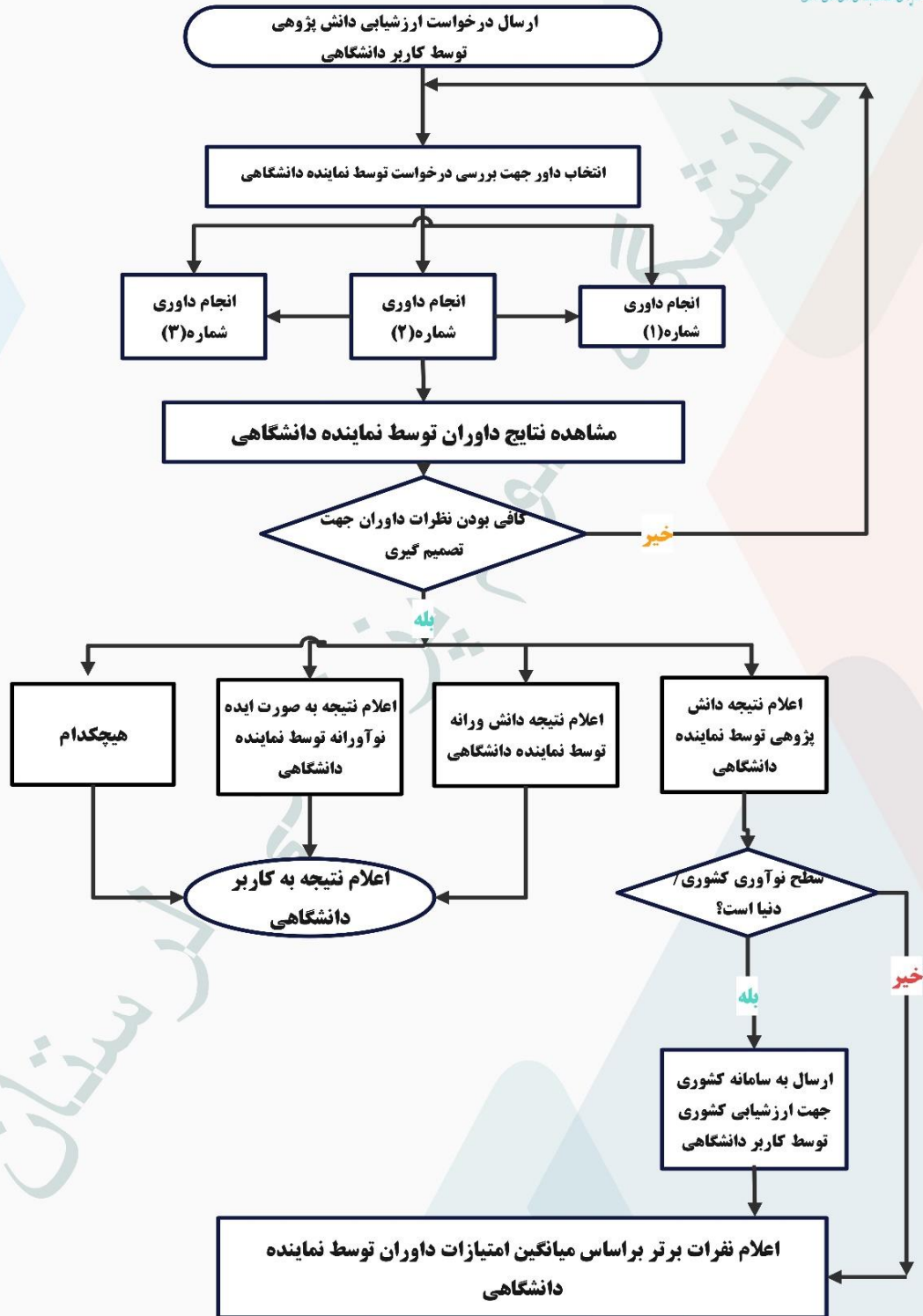
شرایط بررسی داوری فعالیت های دانش پژوهی

- کمیته دانشگاهی دانش پژوهی می تواند نوآوری فعالیت های صورت گرفته را حداکثر تا سطح دانشگاه تعیین نماید.
- چنانچه بنا به تشخیص کمیته مزبور (با یا بدون درخواست فرد یا افراد ارائه دهنده) نوآوری فعالیت صورت گرفته در سطح کشوری یا بین المللی باشد، لازم است مستندات مربوطه در کمیته کشوری دانش پژوهی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بررسی گردد.

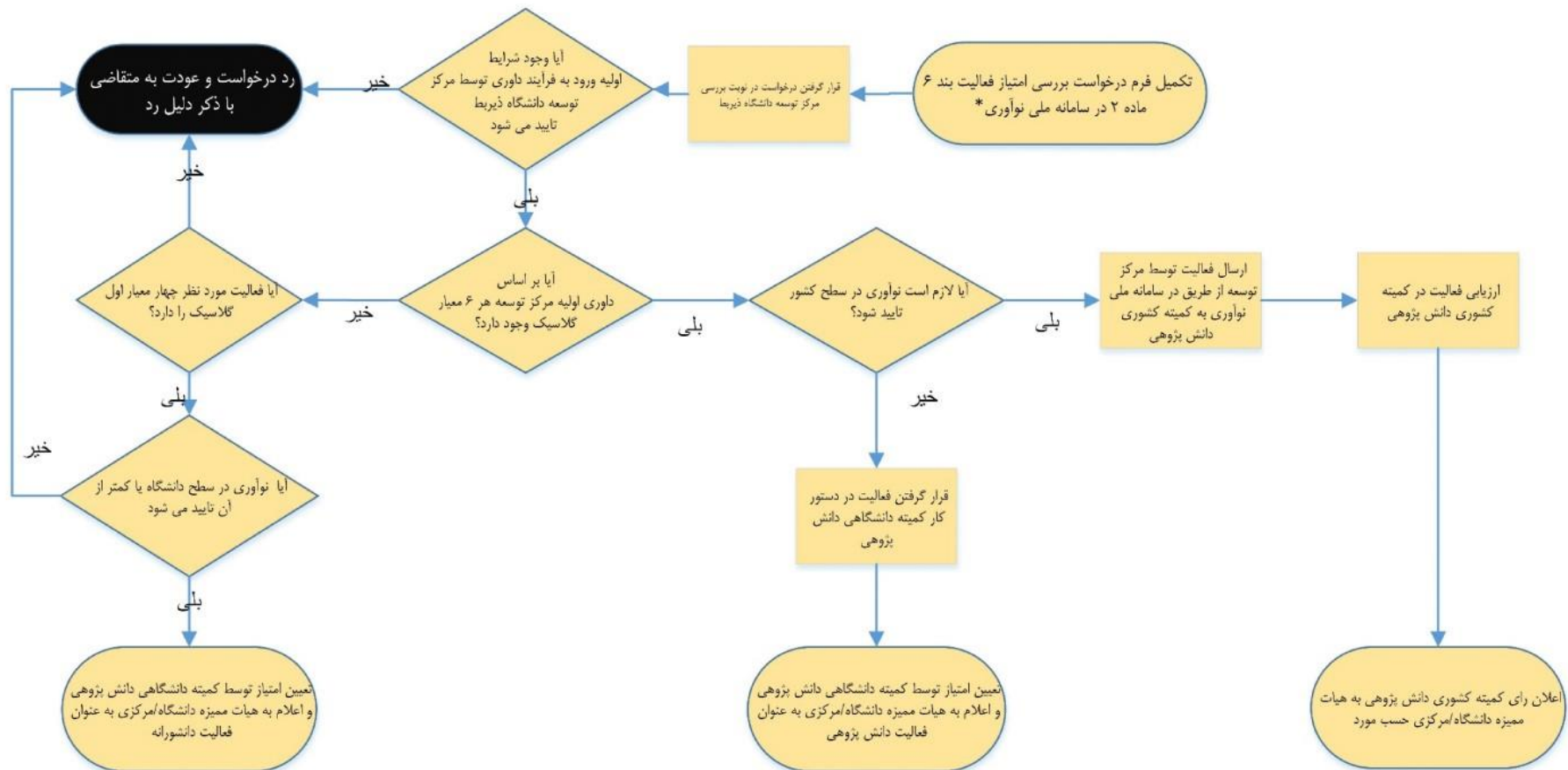
فرایند درخواست بررسی پروپوزال نوآورانه

فرایند درخواست ارزشیابی دانش پژوهی/ادانش و روانه دانشگاهی

جریان فرآیند ارائه و ارزشیابی فعالیت‌های موضوع بند ششم ماده ۲

محاسبه و توزیع امتیاز برای فعالیت -های پژوهشی و آموزشی مشترک

ستون (۱)	ستون (۲)		ستون (۳)
تعداد همکاران	سهم هر یک از همکاران از امتیاز مربوطه		مجموع ضرایب
	اول	بقیه همکاران	
۱	%۹۰	_____	
۲	%۸۰	%۵۵	%۱۳۵
۳	%۷۰	%۴۰	%۱۵۰
۴	%۶۰	%۳۵	%۱۶۵
۵	%۵۵	%۳۰	%۱۷۵
۶ تا ۹	%۵۰	≤ %۲۵	%۱۸۰
۱۰ نفر و بیشتر	%۴۵	به نسبت مساوی	%۲۰۰

کشوری	دانشگاه	دانشکده	گروه	حداکثر امتیاز موضوع	مصادق فعالیتها (به شرط احراز شرایط ورود به فرآیند داوری و وجود حداقل ۴ معیار اول از معیارهای ششگانه گلاسیک)	نوع فعالیت
۵-۱۵	۵-۱۲	۵-۱۰	۵-۹	۱۵	۵-۱۵	تدوین و بازنگری برنامه های آموزشی
۰/۵-۵	۰/۵-۴	۰/۵-۳/۵	۰/۵-۳		۰/۵-۵	
۰/۵-۵	۰/۵-۴	۰/۵-۳/۵	۰/۵-۳		۰/۵-۵	
۰/۲-۵	۰/۲-۴	۰/۲-۳/۵	۰/۲-۳	۱۰	۰/۲-۵	ارزشیابی
۰/۲-۵	۰/۲-۴	۰/۲-۳/۵	۰/۲-۳		۰/۲-۵	
۱-۱۰	۱-۸	۱-۷	۱-۶	۱۰	۱-۱۰	ارزشیابی
۱-۴	۱-۳/۲	۱-۲/۸	۱-۲/۴	۸	۱-۴	یاددهی و یادگیری
۱-۲	۱-۱/۸	۱-۱/۵	۱-۱/۲		۱-۲	
۱-۷	۱-۵	۱-۴	۱-۳	۱۰	۱-۷	مشارکت در طراحی و تولید محصولات آموزشی
۱-۷	۱-۵	۱-۴	۱-۳		۱-۷	
۱-۵	۱-۴	۱-۳/۵	۱-۳		۱-۵	
۱-۷					۱-۷	
۰/۲-۵	۰/۲-۴	۰/۲-۳/۵	۰/۲-۳	۱۰	۰/۲-۵	مدیریت و رهبری آموزشی
۰/۵-۱۰	۰/۵-۸	۰/۵-۷	۰/۵-۶		۰/۵-۱۰	
۰/۵-۸	۰/۵-۶/۴	۰/۵-۵/۶	۴/۸ ۰/۵		۰/۵-۸	یادگیری الکترونیک

تبصره ۱: تولید وسایل آموزشی، لوح فشرده آموزشی و سایر محصولات تنها در شرایط نوآوری در سطح کشوری و به شرط احراز تمام شش معیار گلاسیک به عنوان فعالیت دانش پژوهی (که می تواند جایگزین امتیازات ماده ۳ آیین نامه ارتقا شود) امتیاز دارد، و اخذ این امتیاز منوط به تأیید کمیته کشوری دانش پژوهی است.

تبصره ۲: به "سایر موارد" در بخش یادگیری الکترونیک نیز تنها در صورت تأیید کمیته کشوری دانش پژوهی امتیاز تعلق می گیرد.

تبصره ۳: برای اخذ امتیاز محصولات آموزشی، ارائه گواهی مبنی بر استفاده از این محصولات و ارزشیابی آن توسط گروه هدف آن (حداقل به مدت دو دوره) الزامی است.

تبصره ۴: چنانچه در هر یک از موضوعات این بند بیش از یک نفر مشارکت داشته باشند، امتیاز متعلقه پس از اعمال ضریب طبق جدول نحوه محاسبه و توزیع امتیاز برای فعالیت های پژوهشی و آموزشی مشترک (پیوست شماره ۳ این شیوه نامه) محاسبه خواهد شد.